

2024-2025 GÜZ DÖNEMİ DAÜ HUKUK FAKÜLTESİ
HUKUK 131 ANAYASA HUKUKU I PRATİK ÇALIŞMA METNİ 1

SORULAR

SORU 1. Aşağıda verilen anayasaların hangi anlamda anayasa tanımı içerisinde girdiğini tespit ediniz.

1. (S) Devleti Anayasası 31. maddesine göre “Tüm (S) Devleti vatandaşlarının silahsız ve barışçı yollarla toplanma hakları hukuki güvence altına alınmıştır”.

1787 (A) Devleti Anayasasının 21. Değişiklik Ekinin 2. Bölümünde; *Bu ülkenin bir devleti, bölgesi ya da yetkisi altındaki yere, bu eyalet, bölge veya yetki altındaki yer yasalarını ihlal ederek, orada dağıtmak ya da kullanmak için sarhoş edici içki nakletmek veya ithal etmek yasaktır.*

2. 1999 (F) Devleti Devlet Başkanının Seçim Kanunu'nun 54. Maddesi; *Ancak doğuştan (F) Devleti vatandaşı olanlar Cumhurbaşkanı seçilebilir, vatandaşlığı sonradan kazananlar Cumhurbaşkanlığına aday olamazlar.*

3. 1878 (İ) Devleti Anayasasının Madde 79; *Federasyon, Balıkçılık ve av uygulamaları üzerinde ilkeleri belirlemek, çeşitliliğinin korunması için balık türlerin özellikle yaşanan vahşi hayvan ve kuşların korunmasına ilişkin ilkeleri belirler.*

4. (H) Devleti Anayasası Madde 26; *Kral öldüğü zaman Kral'dan hamile olan bir kadının hamile olduğu çocuk, veraset için doğmuş kabul edilir. Ölü dünyaya gelirse, hiç olmadı kabul edilir.*

5. 1900 (A) Devleti Senato Temsilcileri (Senatör) Seçimi Kanunu 2. Maddesine göre; *Senatör seçimi tek derecelidir. Seçim nispi temsil sistemine göre, genel, eşit ve gizli oyla, bütün kantonlarda (devlet veya eyalet) aynı günde yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.*

6. 1946 (J) Devleti Anayasası 23. Maddesine göre; *Akademik özgürlükler garanti altına alınmıştır.*

7. 1955 (Y) Devleti Basın Kanunu 3. Maddesine göre; *Basın hürdür, sansür edilemez.*

8. (H) Devleti Anayasası Madde 41; *Kral, kamu menfaatini göz önünde bulundurarak Kraliyet Sarayı'nı düzenler.*

SORU 2. Dünya anayasalarını inceleyiniz ve hem maddi hem de şekli anlamda anayasa kuralına birer örnek bularak yazınız.

SORU 3. Aşağıdaki anayasa hükümlerinden hareketle ne türden bir anayasa olduğunu tespit ediniz. Gerekeşiyle birlikte belirtiniz.

1. (L) Devleti Anayasası Madde 248:

“Temsilciler Meclisi seçimlerinin yenilenmesi Cumhurbaşkanı tarafından başlatılır. Bu teklifin ardından ulusal bir referandum yapılacaktır. Referandumda geçerli oyların yarısından fazlası meclisin feshi lehinde ise, Parlamento feshedilmiş kabul edilir. Bu durumda seçimlerin yenilenmesine karar

verilir ve seçimler meclisin feshinden itibaren iki ayı geçmemek üzere yapılır. Yeni Temsilciler Meclisi öncekinin kabul ettiği Anayasal Kanunu beşte dört çoğunlukla kabul ederse Anayasal Kanunun kabul edilmiş olur. Böylesi bir Kanun cumhurbaşkanı tarafından Yeni Temsilciler Meclisine iade edilebilir. İade edilen bu Kanun, Anayasadaki diğer koşullardan bağımsız olarak üye tam sayısının salt çoğunluğu ile aynen kabul edilmelidir.

Anayasa'daki devletin genel niteliklerine ilişkin Birinci Kısım hükümlerinde anayasal kanun çıkartılmaz. Bu maddenin ikinci fıkrasının ilk cümlesi değiştirilemez.

2. 1953 tarihli (D) Devleti Anayasası Madde 88:

“Millet Meclisi bir anayasa değişikliğini teklifini kabul eder ve hükümet bu değişikliği desteklerse genel seçim ilân edilir. Eğer yeni seçilen Millet Meclisi anayasa değişikliği teklifini aynı şekliyle onaylarsa, bu onaydan sonra 6 ay içinde değişiklik teklifi seçmenlerin kabulü veya reddi için referandum yoluyla seçmenlere sunulur. Bu oylama için gerekli kurallar yasayla belirlenir. Oylamaya katılanların salt çoğunluğu ve toplam seçmenlerin en az yüzde kırkı lehte oy kullanmış ise ve Kral değişikliği onaylarsa, teklif Anayasa olarak kabul edilir.”

3. İspanya Anayasası'nın 168. Maddesi (Anayasada Temel Reformlar)

“1. Anayasanın topluca değiştirilmesi veya Başlangıç Başlığı, Başlık I, Bölüm İki, Kesim 1 veya Başlık II'yi etkileyen kısmi bir değişiklik önerilirse, esas her bir Meclisin üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla onaylanır ve Parlamento derhal fesholur.

2. Seçilmiş Meclisler kararı onaylar ve, her iki Meclisin üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla onaylanması gereken yeni Anayasa metnini inceler.

3. Değişiklik Parlamento (Cortes Generales) tarafından kabul edildikten sonra onaylanmak üzere referanduma götürülür.”

SORU 4. Aşağıdaki anayasaların tür/lerini gerekçe/lerinizle tespit ediniz.

1. **(S) Devleti Anayasasının Son Hükümler kısmındaki son maddesi şu şekildedir;** Madde 62: “Anayasa Şartı (S) Cumhuriyeti Millet Meclisi tarafından kabul edilecek, özdeş bir metin ve Federal Meclis tarafından kabul ve ilan edildiğinde yürürlüğe girecektir. Anayasa Şartı, Anayasal Çerçevenin kabul edilmiş şekli ve prosedürü dahilinde değiştirilecektir.

2. **(Y) Devletin 110. Maddesi** Anayasanın, yönetim biçimini parlamenter Cumhuriyet olduğuna ilişkin hükmü ile Anayasanın diğer bazı hükümleri (İkinci Maddesinin 1. Paragrafı, 4. Maddesinin 1., 4. ve 7. Paragrafıyla 5. Maddesinin 1. Ve 3. Paragraflarıyla, 13. Maddenin 1 ve 26. Paragrafları) dışındaki hükümlerin değiştirilebileceğini öngörmektedir.

3. **(U) Devletin Anayasasının 77. Maddesi;** Cumhuriyet Meclisinin, ancak Anayasanın Madde 1, 2, 3, 4, 6 veya Anayasanın 77. maddelerinde değişiklik yaptığı durumlarda, bu değişikliklerin kabulü için referanduma sunulmasını öngörmektedir.

4. **(B) Devleti Anayasası madde 197:** Kral'a vekâlet edildiği bir dönemde Kral'ın anayasal yetkileriyle ilgili olarak Anayasada ve Anayasanın 85 ila 88. maddeleri, 91 ila 95. maddeleri arasında kalan maddelerde ve 106 ve 197. maddelerinde değişiklik yapılamaz.

5. (A) Devleti Anayasası Madde 352: (A) Devleti Cumhuriyeti Anayasası metninde değişiklikler yalnız referandum yoluyla yapılabilir.
6. (İ) Devleti Anayasası Madde 139: Cumhuriyetin şekli anayasa değişikliğine konu olamaz.

SORU 5. Aşağıda verilen yöntemleri okuyarak, anayasaların değiştirilmesini zorlaştıran yöntemleri ve hangilerinin bunlardan biri olamayacağını tespit ediniz.

- 1-)Anayasa değişikliklerinin ancak bu amaçla özel olarak seçilmiş bir Meclis tarafından yapılabileceğinin şart koşulmuş olması
- 2-)Anayasa değişiklik tekliflerinin kabul edilebilmesi için Mecliste birden çok kez görüşülmesinin ve oylanmasının şart koşulmuş olması
- 3-)Anayasa değişiklik tekliflerinin kabul edilebilmesi için Meclisteki olağan karar yeter sayısından daha nitelikli karar yeter sayılarının öngörülmüş olması
- 4-)Anayasa değişiklik tekliflerinin kabul edilebilmesi için zorunlu halk oylamasına sunulmasının ve burada da kabul edilmesinin şart koşulmuş olması
- 5-)Anayasa 'yı değiştiren kanunların Resmî Gazete 'de yayımlanmasının şart koşulmuş olması

SORU 6. Bölge devlet ile federal sistemin farklılıklarını araştırınız.

SORU 7. 25/11/2020 tarihli ve 7257 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı **Kamu İhale Kanunu** 3. İstisnalara ilişkin Maddesinde aşağıdaki değişiklik yapılmıştır. (AYM, E.2021/14, K.2023/173, 11/10/2023, § ...)

“İstisnalar

Madde 3- (Değişik: 30/7/2003-4964/2 md.)

...m) (Ek: 9/7/2008-5784/28 md.) Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (**BOTAŞ**) tarafından yapılacak her türlü doğal gaz alımları,

...

Ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç bu Kanuna tâbi değildir.”

Yukarıdaki hükmü koyu renkli kısımları açısından iptal etmiştir. Mahkeme iptal gerekçesinde “Kuralda söz konusu mal ve hizmetler anılan Kanun'dan istisna tutulmakla birlikte buna ilişkin herhangi başka bir usul düzenlenmemiştir.Bu durumda istisna getirilen alana ilişkin ihalelerde ilkelerinin güvenceye alındığı söylenemez” ifadelerini kullanmıştır. **Anayasa Mahkemesinin gerekçesini hangi anayasa hükmüne hangi açılardan dayandırmış olabilir. Tartışınız.**

SORU 8. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile 132 milletvekili 10/6/2022 tarihli ve 7410 sayılı Çevre Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. Maddesiyle, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. Maddesinin 1. Birinci fıkrasında değişiklik yapılmıştır.

Aşağıda verilen hükümde koyu renkli gösterilen kısımları Anayasa Mahkemesi iptal etmiştir. Bu hükümde iptal edilen ilgili hükümlerin anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmesinin gerekçesini tespit etmeye çalışınız. (AYM, E.2022/101, K.2024/124, 27/06/2024, § ...)

“Tanımlar:

Madde 2 – (Değişik: 26/4/2006-5491/2 md.): Bu Kanunda geçen terimlerden; ...**Çevre yönetimi:** İdarî, teknik, hukukî, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel araçları kullanarak doğal ve yapay çevre

unsurlarının sürdürülebilir kullanımını ve gelişmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını,

(Değişik tanım:10/6/2022-7410/4 md.) **Çevre yönetimi hizmeti:** Bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca tesis ve işletmelerin mevzuata uygunluğunun, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığının değerlendirildiği ve çevre mühendisleri, çevre yönetim birimleri, çevre danışmanlık firmaları veya **Bakanlığın ilgili yönetmelikle belirlediği kişiler** tarafından verilen hizmeti,

(Ek tanım: 10/6/2022-7410/4 md.) **Çevre yönetim birimi:** Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere tesis veya işletmelerin bünyesinde kurulan birimi,

(Ek tanım: 10/6/2022-7410/4 md.) **Çevre danışmanlık firması:** Çevre yönetimi hizmeti vermek üzere Bakanlık tarafından yetkilendirilen tüzel kişiliği, ifade eder.”

SORU 9. Anayasa Mahkemesinin aşağıda belirli bölümleri verilen kararlarında boşluk bırakılan yerlerde hangi ilke/lerden söz ediyor olabilir?

1.) Kanun koyucu, ilkesinin bir gereği olarak Anayasa’da düzenlenmeyen bir alanda doğrudan kural ihdas edebilir. Bu bağlamda kamu mali yönetimi ve kontrol sisteminde en üst yöneticilerin belirlenmesi anayasal bir konu olmayıp bu belirlemede nasıl bir yöntem izleneceği anayasal sınırlar içinde kalmak kaydıyla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. (AYM, E.2018/117, K.2023/212, 07/12/2023, § ...)

2.) Anayasa’nın ... maddesinde belirtilen ilkesi; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir. (AYM, E.2023/12, K.2024/12, 18/01/2024, § ...)

3.) **ilkeleri** uyarınca kanun koyucu Anayasa’dan ayrıca bir yetki almaya ihtiyaç kalmaksızın gerek gördüğü alanda düzenleme yapma yetkisine sahiptir. (AYM E. 2020/53 – K. 2021/55, 14/7/2021, p. 96). (AYM, E.2020/47, K.2023/36, 22/02/2023, § ...)

4.) Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda ise kanunda çok genel ifadelerle düzenleme yapılarak, ayrıntının yürütmenin türevsel nitelikli düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülme konularda yürütme organının doğrudan ve ilk elden düzenleyici işlem yapabileceği düşünülebilirse de ve cumhurbaşkanlığı kararnameleri dışında yürütmenin türevselliği gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Nitekim, Anayasa'nın gerek yürütme yetkisinin kanunlara uygun olarak kullanılacağını ifade eden 8. maddesi, gerekse yönetmeliklerin kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak kaydıyla çıkarılabileceğini belirten 124. maddesi bu zorunluluğa işaret etmektedir. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi beklenen çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle, Anayasa'ya göre mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin türevsel nitelikli düzenleyici işlemlerine bırakılabilir (aynı yönde bkz. AYM, E.2011/42, K.2013/60, 09/05/2013).

Bu noktada belirtilmelidir ki kanunla düzenlenmesi gereken hususların kapsamına ve çerçevesine ilişkin değerlendirme, konunun Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konu olup olmadığına göre değişebilmektedir. Anayasa Mahkemesinin uzun süredir benimsediği içtihat uyarınca Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanun koyucunun konuya ilişkin temel ilke ve esasları daha kapsamlı bir şekilde düzenleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Buna karşılık Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülmemen konularda kanun koyucu daha genel ifadelerle bir düzenleme yaparak, idare tekniğine ve uzmanlığa dair meselelerin düzenlenmesini idareye bırakabilecektir (AYM, E.2011/42, K. 2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2020/80, K. 2021/34, 29/4/2021, §§ 14, 15). (AYM, E.2020/9, K.2021/37, 03/06/2021, § ...)

5.) düşüncesi ve sınırlı devlet ilkesinin bir unsuru olarak ilkesi ve genellikle ilkesi ile ilişkilendirilmektedir. Esasen ve ilkeleri anayasacılık düşüncesinin iki farklı yüzüdür. Bu düşünce, devlet iktidarının temel hak ve özgürlükler lehine sınırlandırılması amacına ulaşmak için iki temel enstrüman öngörmüştür. Bunlardan birincisi devlet iktidarının farklı organlar arasında paylaştırılması yoluyla kötüye kullanılmasını engellemeyi amaçlayan, diğeri ise devlet yetkilerinin kullanılmasının hukuka bağlanması yoluyla yönetimde keyfiliğin sona erdirilmesini amaçlayan ilkesidir.

Günümüzde bir taraftan hükümet sistemlerinin tanımlanmasının bir aracı olarak kullanılmakta, diğer taraftan ise farklı devlet organları arasında bir kontrol ve denge sistemi olarak görülmektedir.

..... tek bir anlamı ve uygulama biçimi olmadığından her ülkenin özgün tarihsel ve siyasal koşullarına bağlı olarak farklı uygulamaların ortaya çıkması doğaldır. Bu farklı tercihlerden birisinin, diğerlerine göre üstün tutulması söz konusu değildir. (AYM, E.2010/49, K.2010/87, 07/07/2010, § ...)

6.) Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun, gereğince, anayasal ilkelere aykırı olmaması koşuluyla yeni mali yükümlülükler koyabileceği gibi mevcut mali yükümlülüklerin tümünü ya da bir kısmını kaldırma yetkisine sahip olduğunu belirtmekte; ayrıca tahsil edemediği alacaklarının tahsilini gerçekleştirmek için birtakım kolaylaştırıcı tedbirler alma veya tahsilinden vazgeçme yolunu seçebileceğini ya da kamu alacaklarının yeniden yapılandırılmasına karar verilmesi durumunda yeniden yapılandırmaya ilişkin koşulların belirlenmesinde yapılandırmaya konu alacaklar arasında sınıflandırmaya gitme ve bu sınıflandırmayı yaparken esas alacağı benzerlik ve farklılıkları belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğunu kabul etmektedir (söz konusu değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015; E.2017/150, K.2017/162, 29/11/2017, § 12; E.2018/61, K.2018/107, 8/11/2018, § 23; E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 33). (AYM, E.2023/44, K.2023/71, 05/04/2023, § ...)

Doç. Dr. Demet ÇELİK ULUSOY

DAÜ Hukuk Fakültesi

HKUK 131 Anayasa Hukuku I Vize Hazırlık Pratik Çalışması

06.11.2024 tarihinde derste işlenecektir. Önceden çalışıp pratik çalışmanın çözümleriyle derse katılınız. Pratiği çözerek derste Doğru Cevapları verenlere (+) puan ödev notu olarak verilecektir. Pratik metnini çoğaltmak, farklı mecralarda paylaşmak, para ile satmak, basılı veya soft kopyasını sosyal medya, internet vb dijital ortamlarda da paylaşmak yasaktır. 2024-2025 Güz Döneminde HKUK 131 Anayasa Hukuku I dersini alan öğrenciler için tarafımca hazırlanmıştır.